

Aan Ministerie van Defensie
T.a.v. Directie Materieel, Vastgoed, Leefomgeving en Duurzaamheid
Kazerne Zeewolde
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Onderwerp Zienswijze NRD Zeewolde
Ons kenmerk BRA260721 - NRD

Datum 21 juli 2026
Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Regio Amersfoort onderschrijft het belang van een toekomstbestendige defensieorganisatie en begrijpt de noodzaak om te investeren in moderne huisvesting voor ondersteunende eenheden. De keuze voor de locatie Zeewolde-Spiekweg staat in het kader van het NPRD niet meer ter discussie. De wijze waarop deze ontwikkeling wordt ingepast in de omgeving en de effecten op de fysieke leefomgeving zijn echter van groot belang voor de aangrenzende regio's, waaronder Regio Amersfoort.

Wij constateren dat de huidige NRD een aantal relevante onderwerpen onvoldoende adresseert. Wij verzoeken het bevoegd gezag daarom de volgende punten nadrukkelijk in de reikwijdte van het MER op te nemen.

1. Partnerschap

Graag benadrukken we dat Regio Amersfoort Defensie niet uitsluitend ziet als initiatiefnemer van een ruimtelijk project, maar als langdurige partner in de ontwikkeling van een sterke regio. De nieuwe centrale kazerne heeft effecten op wonen, netcapaciteit, arbeidsmarkt, onderwijs, zorg, mobiliteit en economische ontwikkeling die ruim buiten de gemeente Zeewolde doorwerken. Daarom is het van belang dat Defensie haar processen, investeringen en besluitvorming structureel afstemt met de betrokken regio's en niet alleen op projectniveau samenwerkt. Defensie en de regio zijn partners in een gezamenlijke opgave. Belangrijke vraag voor ons is hoe Defensie en regio samen kunnen werken aan een sterke, toekomstbestendige regio, in samenhang met het NOVEX Ontwikkelperspectief Utrecht-Amersfoort. Samen werken aan oplossingen die zowel de defensieopgave als de regionale opgaven versterken.

2. Onderzoek de effecten op Regio Amersfoort expliciet

In de NRD wordt terecht aangegeven dat effecten ook buiten het plangebied kunnen optreden en dat sprake kan zijn van uitstralingseffecten naar omliggende gebieden. Tegelijkertijd wordt de regio Amersfoort als aangrenzende regio nauwelijks expliciet benoemd. Gezien de ligging van de locatie nabij de gemeente Nijkerk, de bestaande relaties op het gebied van wonen, werken en mobiliteit en de herkomst van een deel van het defensiepersoneel, verwachten wij dat effecten zich niet beperken tot Flevoland.

De regio ziet de nieuwe kazerne in Zeewolde als onderdeel van een breder defensienetwerk in Midden-Nederland. Wij verzoeken om het studiegebied expliciet uit te breiden met de regio Amersfoort en de effecten voor de gemeenten binnen deze regio afzonderlijk in beeld te brengen. En in de verdere planvorming expliciet aandacht te besteden aan de samenhang met bestaande locaties, waaronder de Bernhardkazerne in Amersfoort, Technologie Center Land in Leusden in aanbouw (planning 2028 gereed), Soesterberg, Stroe en Ermelo. Maak inzichtelijk welke functionele relaties worden versterkt of verlegd en wat daarvan de effecten zijn voor mobiliteit, arbeidsmarkt, economische ontwikkeling en de ruimtelijke ontwikkeling van de regio.

3. Onderzoek de effecten op Knooppunt Hoevelaken en het regionale mobiliteitssysteem

De NRD bevat onderzoek naar verkeersafwikkeling op lokaal en hoofdwegennet. Daarbij wordt gesproken over uitstralingseffecten richting Nijkerk. Het is echter onduidelijk of ook de gevolgen voor het bredere regionale mobiliteitssysteem worden onderzocht.

Gezien de omvang van de ontwikkeling (circa 6.000 medewerkers en 1.000 leerlingen) achten wij het noodzakelijk dat in het MER expliciet aandacht wordt besteed aan:

- de verkeersstromen richting Regio Amersfoort;
- de effecten op de A28 en A1;
- de gevolgen voor Knooppunt Hoevelaken;
- de cumulatie met reeds voorziene autonome groei van woningbouw en werkgelegenheid in de regio.

Wij verzoeken deze effecten expliciet als onderdeel van het mobiliteitsonderzoek op te nemen. Ook wordt verzocht om naast de effecten op het wegennet ook de bereikbaarheid per OV en fiets te onderzoeken, inclusief de positie van de stations in de regio, in het bijzonder Amersfoort Centraal als centrale schakel in het nationale spoornetwerk. In de omliggende regio's wordt hard gewerkt aan meerdere BRT-corridors, waar deze locatie in de toekomst ook een rol kan gaan spelen.

4. Onderzoek de effecten op de regionale woningmarkt

De komst van een omvangrijke defensielocatie heeft naar verwachting gevolgen voor de regionale woningmarkt. Dit geldt niet alleen voor Zeewolde, maar ook voor omliggende gemeenten zoals Nijkerk, Amersfoort, Leusden, Soest en andere gemeenten in de regio.

Opvallend is dat de NRD geen onderzoek bevat naar:

- extra woningvraag als gevolg van de vestiging van personeel;
- effecten op de beschikbaarheid van betaalbare woningen;
- de relatie met bestaande woningbouwopgaven;
- eventuele huisvestingsvraag van leerlingen, tijdelijke werknemers en aannemers gedurende de bouw- en gebruiksfase.

Wij verzoeken om de effecten op de regionale woningmarkt onderdeel te maken van de effectbeoordeling.

5. Aandacht voor effecten op regionale maatschappelijke voorzieningen en economie

Aansluitend op het punt over de woningmarkt, maakt de NRD onvoldoende inzichtelijk welke gevolgen het heeft voor de beschikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen als onderwijs-, sport-, en zorgvoorzieningen. Verzocht wordt deze effecten in de verdere planuitwerking met betrokken gemeenten en provincies inzichtelijk te maken.

De komst van de centrale kazerne biedt kansen voor de regio Amersfoort op het gebied van defensie-innovatie, talentontwikkeling en samenwerking tussen Defensie, bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Verzocht wordt deze kansen expliciet te betrekken bij de verdere planuitwerking, onder meer door in te zetten op dual-use innovaties en aansluiting te zoeken bij de Regionale Economische Investeringsagenda (REIA), en opvolging te geven aan de Letter of Intent over samenwerking ROM's en provincie Utrecht om het innovatieve midden- en kleinbedrijf (mkb) en kennisinstellingen te betrekken bij defensievraagstukken.

6. Onderzoek naar netcongestie

De NRD benoemt weliswaar de impact op netcapaciteit, maar maakt niet inzichtelijk wat de gevolgen van de realisatie en exploitatie van de centrale kazerne worden op netcapaciteit. In congestiegebied 1B, bestaande uit grofweg de regio Amersfoort samen met de gemeenten Almere, Lelystad en Zeewolde, is zeer beperkte capaciteit beschikbaar. Defensie behoort volgens het ACM prioriteringskader in de categorie veiligheid en krijgt daarmee voorrang op andere maatschappelijke opgaven zoals woningbouw en scholen. Daarmee heeft de realisatie van de kazerne in Zeewolde invloed op ontwikkelingen in de regio Amersfoort.

Gezien de omvang van de ontwikkeling en de actuele druk op het elektriciteitsnet wordt verzocht om een meer kwantitatieve analyse van de energiebehoefte en benodigde aansluitcapaciteit, in de vorm van een energiemasterplan. Om hiermee ook invulling te geven aan de toezegging om de defensierterreinen netbewust en mogelijk zelfs congestieverzachtend te ontwikkelen (zie hiervoor ook de kamerbrieven netcongestie van 21 april en 30 juni 2026).

7. Besteed nadrukkelijk aandacht aan cumulatieve effecten van defensieactiviteiten

In hoofdstuk 4 van de NRD wordt vermeld dat er geen advies aan de Commissie voor de milieueffectrapportage wordt gevraagd, omdat het plan-MER voor het NPRD reeds door de Commissie is beoordeeld. Tegelijkertijd constateren wij dat de Commissie mer in haar advies op het NPRD juist aandacht heeft gevraagd voor de beoordeling van cumulatieve effecten van defensieactiviteiten.

Wij verzoeken daarom te verduidelijken:

- op welke wijze de cumulatieve effecten van deze ontwikkeling in samenhang met andere defensieontwikkelingen worden onderzocht;
- hoe cumulatie op het gebied van mobiliteit, natuur, geluid en stikstof wordt beoordeeld;
- op welke wijze deze eerdere aandachtspunten van de Commissie mer worden verwerkt in het project-MER.

Gelet op de omvang en impact van de ontwikkeling achten wij het wenselijk alsnog een onafhankelijk advies van de Commissie mer te vragen over het project-MER.

8. Betrek ook Natura 2000-gebieden in Gelderland

In het beoordelingskader voor natuur wordt Natura 2000 onderzocht, maar uit de NRD blijkt onvoldoende welke gebieden hierbij worden betrokken.

Wij verzoeken expliciet aandacht te besteden aan de effecten op Natura 2000-gebieden in de provincie Gelderland, waaronder:

- Arkemheen;
- Veluwe;
- andere beïnvloedbare Natura 2000-gebieden binnen het bereik van verstoringseffecten.

Voor Natura 2000-gebied Arkemheen verzoeken wij niet uitsluitend te kijken naar stikstofeffecten. Hoewel het gebied niet stikstofgevoelig is, kunnen ook andere effecten relevant zijn, zoals verstoring, hydrologische effecten, recreatieve druk en veranderingen in verkeersstromen.

9. Onderzoek de bouwfase volwaardig

De NRD richt zich voornamelijk op de gebruiksfase van de kazerne. Gezien de schaal van het project en de voorziene bouwperiode tussen circa 2029 en 2035 verwachten wij dat ook de bouwfase aanzienlijke effecten veroorzaakt.

Wij verzoeken de bouwfase expliciet en integraal te onderzoeken, waaronder:

- bouwverkeer en logistieke stromen;
- effecten op het regionale wegennet;
- emissies, geluid en stof;
- tijdelijke effecten op natuur en water;
- effecten op de regionale arbeidsmarkt en woningmarkt;
- behoefte aan tijdelijke voorzieningen en verblijfslocaties.

De bouwfase verdient naar onze mening een zelfstandige beoordeling en niet slechts een beperkte beschrijving.

10. Overweeg verbreding naar een Omgevingseffectrapportage

De ontwikkeling van een centrale kazerne van deze omvang heeft effecten die verder reiken dan de klassieke milieuthema's. De huidige onderzoeksopzet richt zich vooral op milieuaspecten. Wij verzoeken daarom te bezien of een bredere benadering wenselijk is, vergelijkbaar met een Omgevingseffectrapportage (OER), waarbij ook aandacht wordt besteed aan:

- wonen;
- economie;
- arbeidsmarkt;
- bereikbaarheid;
- recreatie;
- voorzieningen;
- sociale en maatschappelijke effecten;
- effecten gedurende de bouwfase.

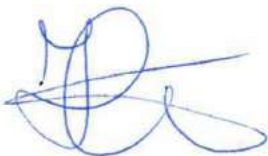
Een dergelijke integrale benadering sluit beter aan bij de geest van de Omgevingswet en doet meer recht aan de maatschappelijke impact van een ontwikkeling van deze omvang.

Tenslotte

Regio Amersfoort verzoekt het bevoegd gezag de NRD aan te vullen zodat de bovenregionale en maatschappelijke effecten van de nieuwe centrale kazerne volwaardig in beeld worden gebracht.

Wij verzoeken deze zienswijze te betrekken bij de verdere uitwerking van het project-MER en het projectbesluit.

Met vriendelijke groet,

Karla Oosting
Secretaris Regio Amersfoort
Afdelingsmanager Bureau Regio Amersfoort